

Toimivalta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

1 § Hallintosäätöliitteen soveltaminen

Tätä hallintosäätöliitettä sovelletaan vakavissa häiriötilanteissa ja valmiuslaissa määritellyissä poikkeusoloissa sekä niihin valmistautumisessa.

Sairaanhoitopiirin toimintaan voi kohdistua normaaliloissa äkillisiä häiriötilanteita esim. suuronnettomuus, vakavia tai pitkittyviä häiriötilanteita tai poikkeusolojen uhka ja varsinainen poikkeusolotilanne. Näissä tilanteissa valmiutta voidaan joutua joustavasti kohottamaan normaaliolojen varautumisvalmiudesta, tehostettuun tai täysvalmiuteen.

Äkillisissä häiriötilanteissa, esim. suuronnettomuksissa, sairaanhoitopiirin toimintaa johtaa lääkintäkomentaja (= johtajaylilääkäri tai hänen varamiehensä) suuronnettomuus- ja valmiussuunnitelman (OHJE-2013-00738) mukaisesti, näissä tilanteissa perustettavasta tilannekeskuksesta (Sote-Tike) käsin.

2 § Vakavat häiriötilanteet ja poikkeusolot

Vakavilla häiriötilanteilla tarkoitetaan tässä hallintosäätöliitteessä tapahtumia ja tilanteita, jotka edellyttävät kuntayhtymän johtamisessa ja palvelutuotannossa normaalioloista poikkeavia toimenpiteitä, tehtäviä ja toimivaltuuksia.

Poikkeusolojen käyttöönoton säätää valtioneuvosto asetuksella, enintään kuudeksi kuukaudeksi. Käyttöönotto asetetaan eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, jääkö asetusta voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan.

Valmiuslain mukaisia poikkeusoloja ovat:

1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
3. väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
4. erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila sekä
5. vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Vakavia häiriötilanteita ovat esimerkiksi:

- hyvin suuri paikallinen suuronnettomuus (mekaaninen, kemiallinen, biologinen, säteily tms.)
- laaja ja pitkäkestoinen paikallinen sähkön- tai vedenjakelun häiriö
- laaja ja pitkäkestoinen tietojärjestelmähäiriö
- poikkeusolojen uhka

Sairaalassa voidaan sairaanhoitopiirin johtajan tai valmiuspäällikön (=johtajaylilääkäri) päätöksellä julistaa vakava häiriötila paikallisen, sairaalan toimintaan vakavasti vaikuttavan häiriön, suuronnettomuuden tai poikkeusolojen uhkan seurauksena.

3 § Valmius- ja pelastusuunnitelmat

Valmiuslain mukaan kunnallisten organisaatioiden tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muiden toimenpiteiden avulla varmistaa kuntayhtymän elintärkeiden tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Valmiussuunnitelmissa voimavarojen käyttö ja toiminta suunnitellaan ja priorisoidaan häiriötilanteiden vaatimusten mukaisesti ottamalla huomioon myös valmiuslain tarkoittamat poikkeusolot. Toiminnan jatkuvuus varmistetaan prosesseilla, joissa tunnistetaan toiminnan uhat ja niiden vaikutukset sekä luodaan kattava toimintamalli toimintakyvyn hallinnalle.

Suunnitelmissa kuvataan turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvät yhteistoimintamallit konsernin, viranomaisten, kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken.

Kokonaisvarautuminen vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin muodostuu koko kuntayhtymää koskevasta valmiussuunnitelmasta sekä palvelukeskusten, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden valmiussuunnitelmista.

Valmiussuunnittelua johtaa ja valvoo kuntayhtymän hallitus. Valmiussuunnittelun johtamisesta vastaa kuntayhtymän johtaja, johtajaylilääkäri, sairaalan johtaja, toimitusjohtaja, palvelukeskusjohtajat, talousjohtaja, toimialajohtaja, viestintäjohtaja sekä henkilöstö- ja hallintojohtaja tehtävajakonsa mukaisesti.

Kuntayhtymän varautumista ja valmiussuunnittelua koordinoi johtajaylilääkäri.

Palvelualueet laativat ja päivittävät valmiussuunnitelmansa kuntayhtymän poikkeusolojen johtoryhmän ohjeistuksen mukaisesti. Valmiussuunnitelmat tarkistetaan ja päivitetään kahden vuoden välein ja aina kun turvallisuusympäristössä tapahtuu oleellisia muutoksia.

Kuntayhtymän toimitilojen ja rakennuksien pelastuslain mukaiset pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain ja aina palotarkastuksien yhteydessä. Niiden laatimisvastuu on tilojen haltijalla.

Valmius- ja pelastussuunnitelmien laatimisvastuiden tulee sisältyä myös alihankinta- ja ostopalvelusopimuksiin.

4 § Hallintosäännön toimivuus vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Voimassa olevaa hallintosääntöä noudatetaan myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, ellei valmiuslaista muuta johdu.

5 § Erityistoimivallan käyttöön ottaminen

Vakavien häiriötilanteiden aikana ja poikkeusoloissa johtajaylilääkäri voi käyttää normaaliolojen hallintosäännön ja hankintaohjeen ja hankintavaltuuksien määrittelemästä toimivallasta poiketen päätösvaltaa palvelujen turvaamiseksi ja häiriötilanteen normalisoimiseksi, milloin asia koskee toimenpiteiden yhteensovittamista eri palvelualueiden välillä, hankintoja (myös ilman määrärahavarausta

olevat välttämättömät hankinnat), taloudellisten resurssien suuntaamista ja **lyhytaikaisen rahoituksen limiitin nostoa rahalaitoksiin ilman valtuuston päätöstä tai pitkäaikaisen lainan lisäystä budjettiin ilman valtuuston päätöstä (koskee vain tilanteita, jolloin valmiuslaki on käytössä ja sairaanhoitopiiri on tehnyt päätöksen erityistoimivallan käyttöön ottamisesta)** tai henkilöstöresurssien suuntaamista, tiedottamista tai muuta häiriötilanteen hoitamiseksi välttämättömä kiireellistä päätöstä.

Tämä erityistoimivalta otetaan käyttöön kuntayhtymässä vakavissa häiriötilanteissa ja tarvittaessa valtioneuvoston määrittelemissä poikkeusoloissa. Erityistoimivallan käyttöön ottamisesta päättää kuntayhtymän hallitus tai kiireellisessä tapauksessa kuntayhtymän johtaja vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmässä. Erityistoimivallan käyttämisen lakkaamisesta päättää kuntayhtymän hallitus ja valtuusto; kumpikin erikseen.

Johtajaylilääkäri tai hänen määräämänsä viranhaltija tekee vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaiseen toimivaltaansa kuuluvat päätökset kuntayhtymän vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmässä johtoryhmän jäsenen tai kokoukseen osallistuvan asiantuntijan esittelystä.

6 § Kuntayhtymän hallinto

Valtuusto ja hallitus sekä kuntayhtymän muut toimielimet toimivat mahdollisuuksien mukaan kuten normaalioloissa ottaen huomioon kuitenkin 5 §:n mukaisen johtajaylilääkärin toimivallan.

Valtioneuvosto voi valmiuslain perusteella asetuksella säätää valtuuston, hallituksen ja kuntayhtymän muiden toimielinten toimintaan tehtävistä muutoksista.

7 § Kuntayhtymän vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmä

Vakavien häiriötilanteiden aikana ja poikkeusoloissa kuntayhtymän toimintaa johtaa johtajaylilääkäri ja hänen johtamansa vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmä.

Kuntayhtymän vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmän puheenjohtajana toimii johtajaylilääkäri. Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmänä toimii kuntayhtymän johtoryhmä lisättyinä valmiussuunnittelijalla ja turvallisuuspäälliköllä. Johtajaylilääkäri täydentää tarpeen mukaan vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmää kussakin tilanteessa tarvittavilla asiantuntijoilla.

Johtajaylilääkärin sijaisena kuntayhtymän vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmässä toimii sairaalan johtaja. Valmiussuunnitelmassa myös muille sairaanhoitopiiriin avainasemassa oleville virkamiehille määritellään sijaiset/varahenkilöt.

Vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa johtajaylilääkäri ja poikkeusolojen johtoryhmä vastaavat vakavan häiriötilanteen ja poikkeusolojen edellyttämästä tilannekuvan ylläpitämisestä, viranomaisyhteistyöstä ja tilanteen edellyttämistä toimenpiteistä ja ohjaavat voimavaroja eri palvelualueilla ja niiden välillä vakavan häiriötilanteen ja poikkeusolojen vaatimusten mukaisesti.

8 § Muut vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaiset johtoryhmät ja työryhmät

Kuntayhtymässä toimivat valmiussuunnitelmien mukaiset johtoryhmät. Kuntayhtymä osallistuu tarvittavilta osin alueellisiin ja kansallisiin johtoryhmiin ja työryhmiin.

Johtoryhmien ja työryhmien toiminnasta raportoidaan johtajaylilääkärille välittömästi toiminnan käynnistyttyä.

9 § Viestintä

Kuntayhtymän hallituksen tai kuntayhtymän johtajan päätettyä tämän hallintosääntöliitteen mukaisen erityistoimivallan käyttöön ottamisesta kaikki kuntayhtymän tiedotteet, lausunnot ja haastattelut annetaan viestintäjohtajan koordinoimana kuntayhtymän vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmän kautta, ellei johtajaylilääkäri poikkeusolojen johtoryhmässä toisin päätä.